

Κίνα και Δύση: Η απόσταση μεταξύ τους μεγαλώνει καθώς οι γεωπολιτικές εντάσεις αυξάνονται

Description

Το μοντέλο της αυξανόμενης οικονομικής αλληλεξάρτησης μεταξύ της Δύσης και των αναδυόμενων χωρών στηρίχθηκε σε παραδοχές που δεν ισχύουν πλέον.

Alicia García-Herrero*

Το μοντέλο της αυξανόμενης οικονομικής αλληλεξάρτησης μεταξύ της Δύσης και των αναδυόμενων χωρών (ιδίως της Κίνας) στηρίχθηκε σε παραδοχές που δεν ισχύουν πλέον. Η Δύση υπέθεσε ότι η διατήρηση της παραγωγής υψηλής αξίας στο εσωτερικό της θα δημιουργούσε πλούτο που θα τόνωνε την ανάπτυξη και ότι αυτός ο πλούτος θα μοιραζόταν για να κρατηθεί σε ακμή η μεσαία τάξη. Ωστόσο, ενώ οι πολυεθνικές επωφελήθηκαν γενικά από την παγκοσμιοποίηση, η μεσαία τάξη στον ανεπτυγμένο κόσμο, ιδίως στις Ηνωμένες Πολιτείες, έχασε την αγοραστική της δύναμη καθώς οι θέσεις εργασίας στην παραγωγή μεταφέρθηκαν στο εξωτερικό. Επιπλέον, οι φορολογικές βάσεις στις αναπτυγμένες χώρες συρρικνώθηκαν καθώς οι πολυεθνικές μετακινήθηκαν σε χώρες με χαμηλή φορολογία, ενθαρρυνόμενες από τη στροφή προς τις εφοδιαστικές αλυσίδες που δημιουργούσαν παραθυράκια στην κατανομή των κερδών.

Η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση του 2008, η οποία ξεκίνησε από την κρίση των ενυπόθηκων στεγαστικών δανείων στις ΗΠΑ, έδειξε ξεκάθαρα ότι το οικονομικό μοντέλο της Δύσης ήταν ελαττωματικό και έπρεπε να διορθωθεί. Μία από τις αθέλητες συνέπειες της κρίσης ήταν η κατάρρευση του παγκόσμιου εμπορίου, η οποία κατέληξε να είναι μια

διαρθρωτική τάση. Από το 2008 και μετά, οι παγκόσμιες εφοδιαστικές αλυσίδες συρρικνώθηκαν, το εμπόριο ενδιάμεσων αγαθών επιβραδύνθηκε, και οι άμεσες ξένες επενδύσεις μειώθηκαν παγκοσμίως.

Γιατί η οικονομική αλληλεξάρτηση φθίνει;

Οι λόγοι για τις αλλαγές αυτές ποικίλλουν, από τις αυξανόμενες γεωπολιτικές εντάσεις έως τους περιβαλλοντικούς κινδύνους. Ο εμπορικός πόλεμος που ξεκίνησε ο πρόεδρος Ντόναλντ Τράμπ κατά της Κίνας το 2018, έβλαψε τις σχέσεις ΗΠΑ-Κίνας. Εκτός από τους μαζικούς δασμούς που επιβλήθηκαν στις εισαγωγές των ΗΠΑ από την Κίνα, η κυβέρνηση Τράμπ εφάρμοσε μια σειρά μέτρων για να περιορίσει την τεχνολογική άνοδο της Κίνας.

Αυτά σαφώς επηρέασαν τις προοπτικές των αμερικανικών και ευρωπαϊκών πολυεθνικών εταιρειών. Οι εταιρείες στην Ευρωπαϊκή Ένωση και το Ηνωμένο Βασίλειο σταθμίζουν όλο και περισσότερο τα όποια οφέλη από την πρόσβαση στην κινεζική αγορά έναντι της εκτιμώμενης μη ίσης μεταχείρισης των ξένων επενδυτών και των λιγότερο ελκυστικών ευκαιριών ανάπτυξης στην Κίνα, σε σύγκριση με μερικά χρόνια πριν.

Επιπλέον, τόσο η ΕΕ όσο και το Ηνωμένο Βασίλειο, έχουν γίνει καχύποπτες ως προς την επιρροή της Κίνας στις οικονομίες τους, δεδομένης της γρήγορης αύξησης των κινεζικών εξαγορών εταιρειών υψηλής προστιθέμενης αξίας, και κρίσιμων υποδομών. Τόσο η ΕΕ όσο και το Ηνωμένο Βασίλειο είναι πιο ανοικτές στις κινεζικές εξαγορές από άλλες ανεπτυγμένες οικονομίες. Όχι μόνο οι ΗΠΑ, αλλά και η Ιαπωνία και η Νότια Κορέα, και πιο πρόσφατα η Αυστραλία, κινήθηκαν για να περιορίσουν την εμβέλεια της Κίνας στις οικονομίες τους. Πέρα από την επιδίωξη της Κίνας για την απόκτηση στρατηγικών περιουσιακών στοιχείων, οι Ευρωπαίοι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής, ανησυχούν όλο και περισσότερο για την επιρροή της Κίνας στα μέσα ενημέρωσης, στην εκπαίδευση και σε άλλους τομείς. Ανησυχούν επίσης για την παραπληροφόρηση και ακόμη και για την πολιτική επιρροή που μπορεί να υφίσταται. Η κύρια εστίαση των ευρωπαϊκών πολιτικών ως προς την Κίνα, δεν είναι πλέον η κινεζική αγορά, αλλά περισσότερο επικεντρώνεται στον τρόπο με τον οποίο η Κίνα επηρεάζει τις ευρωπαϊκές αγορές, τις κοινωνίες και τα πολιτικά συστήματα, άμεσα, και μέσω των γειτόνων της Ευρώπης. Το ακανθώδες ζήτημα της συμφωνίας μεταξύ Κίνας και Ρωσίας για “ατελείωτη συνεργασία” είναι ένα καλό παράδειγμα.

Ωστόσο, παρά την αυξανόμενη δυσπιστία και από τις δύο πλευρές, οι εμπορικές ροές μεταξύ των ΗΠΑ (και της ΕΕ) και της Κίνας συνεχίζουν να αυξάνονται. Αυτό περιλαμβάνει τις εισροές άμεσων ξένων επενδύσεων στην Κίνα, οι οποίες διογκώθηκαν κατά την περίοδο έως το 2020, αλλά έκτοτε μειώθηκαν, υποδεικνύοντας τις

αυξανόμενες δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι δυτικές εταιρείες στην Κίνα.

Κοιτώντας μπροστά

Οι φυγόκεντρες δυνάμεις είναι ισχυρότερες από τις δυνάμεις που ωθούν στην αύξηση της συν-εξάρτησης. Παραθέτουμε ορισμένους λόγους.

Η Κίνα επιδιώκει περισσότερη αυτάρκεια από τότε που ανέλαβε την εξουσία ο πρόεδρος Σι Ζινπίνγκ. Η βιομηχανική στρατηγική “Made in China 2025” αποτέλεσε ορόσημο. Η αύξηση των κινεζικών εισαγωγών δεν ήταν ικανοποιητική εδώ και αρκετά χρόνια, ιδίως από την έναρξη της πανδημίας COVID-19 και μετά. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για τις εισαγωγές βιομηχανικών αγαθών που πλέον η Κίνα παράγει η ίδια. Αυτό πλήττει ιδιαίτερα τους εξαγωγείς υψηλής ποιότητας ενδιάμεσων/μεταποιημένων αγαθών, συμπεριλαμβανομένης της Ιαπωνίας, της Νότιας Κορέας και της Γερμανίας. Η Κίνα προωθεί επίσης τα δικά της πρότυπα, για να αντισταθμίσει το ενδεχόμενο τεχνολογικής αποσύνδεσης της από την Δύση. Τέλος, η Κίνα πιέζει επίσης για τη χρήση του εθνικού της νομίσματος, του ρενμίνμπι ως διεθνούς νομίσματος, ιδίως μεταξύ ομοϊδεατών χωρών, ιδίως της Ρωσίας, που αναζητούν εναλλακτικές λύσεις έναντι του δολαρίου.

Υπάρχει επίσης αυξανόμενη δυσπιστία στη Δύση σχετικά με το τι μπορεί να αναμένεται από την Κίνα ως υπεύθυνου συμμετόχου στην παγκόσμια τάξη πραγμάτων. Η Κίνα διπλασιάζει το κρατικό οικονομικό της μοντέλο, με πολλούς τομείς να παραμένουν κλειστοί στον ξένο ανταγωνισμό και με την απουσία αμοιβαιότητας. Σημαντικά συμβάντα έχουν αποδυναμώσει περαιτέρω την εμπιστοσύνη της Δύσης στην Κίνα, όπως η έλλειψη συνεργασίας κατά τη διάρκεια της πανδημίας και με σοβαρές διαταράξεις και δυσλειτουργίες σε μια κινεζοκεντρική εφοδιαστική αλυσίδα, γεγονός που αύξησε τις πληθωριστικές πιέσεις. Η πεισματική εφαρμογή από την Κίνα πολιτικών μηδενικού COVID-19 είχε αρνητικές συνέπειες για έναν κόσμο που προσπαθεί να ελέγξει τον πληθωρισμό.

Άλλοι λόγοι για την αυξανόμενη δυσπιστία είναι ο διφορούμενος ρόλος της Κίνας σε σχέση με την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, και η αυξημένη πολεμική συμπεριφορά σε σχέση με την Ταιβάν, με στρατιωτικές ασκήσεις γύρω από το νησί. Φαίνεται πολύ απίθανο – αν όχι αδύνατο – οι σχέσεις Κίνας-Δύσης να επιστρέψουν στην προηγούμενη πορεία τους, που ήταν η αυξανόμενη συν-εξάρτηση.

Εάν αυτός είναι ο δρόμος προς τα εμπρός, η Ευρώπη πρέπει να αναρωτηθεί τι μπορεί να κάνει για να μετριάσει τις επιπτώσεις του αργού αλλά σταθερού αποσχισμού της από την Κίνα. Πρώτα απ’ όλα, η Ευρώπη πρέπει να βρει εναλλακτικούς εμπορικούς εταίρους, ώστε να μην πλήττεται η ενοποίησή της με τις παγκόσμιες αλυσίδες αξίας. Οι ευρωπαϊκές

οικονομίες πρέπει επίσης να εξαλείψουν την πιθανή υπερβολική εξάρτηση από τις στρατηγικές εισαγωγές από την Κίνα. Αυτό είναι ιδιαίτερα προβληματικό για τις εισαγωγές που απαιτούνται για την ψηφιακή και την ενεργειακή μετάβαση. Επεισόδια κατά τα οποία η Κίνα προσπάθησε να ασκήσει πίεση στην Αυστραλία και τη Λιθουανία αναδεικνύουν τους κινδύνους που εγκυμονεί η μη εξασφάλιση άλλων πηγών.

Δεύτερον, η άνοδος της Κίνας στις τρίτες αγορές στις οποίες δραστηριοποιούνται οι ευρωπαίοι εξαγωγείς υποστηρίζεται από ένα κρατικό μοντέλο με το οποίο οι ευρωπαϊκές εταιρείες δύσκολα μπορούν να ανταγωνιστούν, τουλάχιστον βραχυπρόθεσμα. Η Ευρώπη πρέπει επίσης να συμβιβαστεί με την κινεζική υποστήριξη προς τη Ρωσία, τουλάχιστον όσον αφορά την αφήγηση, αν όχι τα πραγματικά δεδομένα. Η προσπάθεια της Κίνας να οικοδομήσει παγκόσμια επιρροή – ένα “παγκόσμιο νότο” ευθυγραμμισμένο όχι μόνο με την Κίνα, αλλά και με τη Ρωσία, αποτελεί απειλή για τη διεθνή φιλελεύθερη τάξη.

** Η Alicia García Herrero είναι ανώτερη συνεργάτιδα στην ευρωπαϊκή δεξαμενή σκέψης Bruegel. Είναι επίσης επικεφαλής οικονομολόγος για την Ασία και τον Ειρηνικό στη Natixis και μη ανώτερη συνεργάτιδα στο Ινστιτούτο Ανατολικής Ασίας (EAI) του Εθνικού Πανεπιστημίου της Σιγκαπούρης (NUS). Η Alicia είναι επίσης επίκουρη καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο Επιστήμης και Τεχνολογίας του Χονγκ Κονγκ. Το άρθρο αυτό δημοσιεύτηκε αρχικά στο μπλογκ του Bruegel και αναδημοσιεύτηκε στο μπλογκ της Εταιρείας Κυπριακών Οικονομικών Μελετών.*